

HZ. ÖMER'İN ÂYETLERDEN HÜKÜM ÇIKARIMI VE UYGULAMASI (7)

(...dünden devam)

Maamâfih, Hz. Ömer de 9, 10'ncu âyetlerdeki vâvı âtife kabul ederek âyetleri öyle değerlendirmiş ve ganimetlerin, fakir muhâcirlerle, sonra fakir ensara, sonra da bunların ardından gelenlere verileceğini söylemiştir. Kendisinin şöyle dediği rivâyet edilir: "Benden sonra gelecek halifeye tavsiyem şudur: Evvelâ ilk muhâcirlerin değerini bilmelidir. Peygamber(s.a.v.)in hicretinden önce Medine'de ikamet edip inanan Ensâra da iyi davranmalı, onların ihsan edenlerini, iyi davrananlarını kabul etmeli, hatâlılarını bağışlamalıdır" (Buhârî, Tefsîr, Sûre: 59).

Daha sonra gelenler

8-9'ncu âyetlerde Muhâcirlerle Ensâr zikredildikten sonra 10'ncu âyette: *"Onlardan sonra gelenler"* zikredilmekte dir. Bunlar ilk muhâcirlerden ve Ensârdan sonra iman etmiş olan Müslümanlardır. Ferrâ'ya göre bunlar ashâbdan üçüncü kısım, yani ilk muhâcir ve ensardan sonra iman etmiş olan kimselerdir. Hz. Ömer'in tefsîrine dayanan çoğunluğa göre ise bunlar ashâbdan sonra gelen tâbiundur.

Fakat *"Kalbimizde inananlara karşı bir kin bırakma!"*

sözlerinden bunların, ilk muhâcir ve ensârdan sonra, bu âyetlerin indiği sıralarda ve daha sonra iman etmiş olan Müslümanlar olduğu anlaşılmaktadır. Yani Ferrâ'nın anlayışı âyetlerin içeriğine daha uygundur. Çünkü bunlar, bu sözleriyle Nadîr oğulları yurdunun muhacirlere ve Ensârdan da sadece iki kişiye verilmiş olmasından dolayı kalblerinde onlara karşı bir hased, burukluk uyanmamasını Allah'tan temenni etmektedirler. Bu temenni, ancak olaya şahid olup kendilerine ganimet verilmeyen kimselerin temennisi olabilir. Yoksa tâbiunun, ashâba karşı bir kıskançlık, kin duyması söz konusu olamaz. Taberî'ye göre de:

"

Onlardan sonra gelenler"

âyetiyle öteki muhâcirler kastedilmiştir (Câmi'u'l-beyân: 28/44). İbn Ebî Leylâ şöyle demiş: "İnsanlar üç sınıftır: İlk muhâcirler, Medine'ye ve İmâna barınmış olanlar (ensâr) ve onlardan sonra gelenler. Bu üç sınıfın dışında olmamağa çalış" (Câmi'u'l-beyân: 28/45).

İbn Ebî Leylâ'nın bu anlayışı, Hz. Ömer'in ictihâdına dayanır. Hz. Ömer: "Allah (Allah'ın onlardan, Elçisine verdiği ganimetlere gelince siz onun üzerine ne at, ne de deve sürmediniz..)

buyurmuştur. Bu âyette anlatılan mal, yalnız Allah'ın Elçisine, onun akrabâsına, yetimlere, yoksullara, yolculara, yerlerinden yurtlarından çıkarılmış olan muhâcirlere, onlardan önce Medine'de ikamet edip imanı içlerine sindirmiş olan ensâra ve onlardan sonra gelenlere âidolduğunu,

"Onlardan sonra gelenler"

âyetinin, bütün insanları kapsadığını, böylece kendisine ganimetlerden pay ayrılmamış kimse kalmadığını söylemiştir (İbn Kesîr, Tefsîr: 4/340).

(devamı yarın..)